

Herstel van zilte graslanden in Vlaamse kustpolders

J.P. Bakker,
K. Remans,
R.M. Bekker,
H. Steendam,
J. van Gompel
& M. Hermy

West-Vlaamse kustpolders zijn vanouds gekenmerkt door het voorkomen van brakke milieu-omstandigheden en de daarbij behorende vegetatie van het Zilver schoonverbond. Vanaf de jaren 60 van de twintigste eeuw is het agrarisch gebruik van de meeste van deze graslanden geïntensiveerd. In de Uitkerkse Polder, ten zuidwesten van Blankenberge, probeert Natuurpunt binnen een Life-project de zilte graslanden te herstellen, onder meer door afplaggen (Dedobbeleer, 2009). We verkeerden in de bijzondere omstandigheid dat we de zaadvoorraad in de bodem van enkele percelen vóór afplaggen konden vergelijken met de vegetatie die nadien ontstond.

scheidelijk verbonden is aan rechttrekking, demping en inkokering van sloten, die waar nodig voorzien worden van stuwen en van pompgemalen, en aan de combinaties van draineringen” (van Gompel, 2009).

Deze ontwikkeling duurt tot op de dag van vandaag voort. Van de kustpolders is momenteel nog maar 30% in gebruik als grasland, slechts 35% van dat grasland geniet daarenboven een of andere vorm van wettelijke bescherming, onder meer via het verbod op vegetatiewijziging. Van de resterende graslanden in 1980 werd nadien gemiddeld nog eens 20 à 25% en plaatselijk zelfs meer dan 50% omgezet. Sykora (1982) beklagt zich daar al over bij zijn inventarisatie in 1980. Zilte graslanden zijn ook op Europese schaal zeer zeldzaam. Om die reden werden ze opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn onder code 1330 ‘Atlantische schorren’. Hun aanwezigheid in de Uitkerkse Polder was een belangrijk element voor de aanduiding als Natura-2000 gebied en voor het toekennen van Life-subsidie voor herstel van de zilte graslanden.

Veranderingen in grondgebruik

De Uitkerkse Polder ontsnapte niet aan de algemene trend van de zich moderniserende landbouw. Het omzetten van grasland naar akker ging ook hier gepaard met drooglegging, drainage en nivellering. Het grootste deel van de oppervlakte bleef niettemin in gebruik als grasland, maar ook hier wijzigde het gebruik. Door de algemene verlaging van het waterpeil verdwenen de hooilanden. Deze bevonden zich traditioneel op de laagste en natste, meestal uitgeveende percelen. De weinige hooilanden die nog als dusdanig in gebruik bleven werden sterker bemest en vaak heringezaaid en daardoor minder kruidenrijk. De meeste werden omgevormd tot graasweiden. Door verdroging, het opbrengen van grond, overbemesting en een grotere veebezetting trad er een merkbare daling op van de biologische waarden (van Gompel, 2009).

De West-Vlaamse kustpolders

De graslanden in de West-Vlaamse kustpolders zijn ontstaan na de inpoldering van de vroegere ‘zoute weiden’ of schorren uit de achttende- tot tiende eeuw. Van de totale oppervlakte van de kustpolders (80.167 ha) is nog maar 30% (24.889 ha) in gebruik als grasland. De ‘historisch permanente graslanden’ beslaan hiervan 16.450 ha: zij vormen enclaves van min of meer aaneengesloten grasland op de oude zeekleipolders (klei op veen).

De zilte graslanden worden voornamelijk aangetroffen op de laaggelegen percelen waar reeds vanaf de Middeleeuwen veen en/of klei werd gewonnen (Ameryx, 1953; van Gompel, 1995) (fig. 1). De percelen zijn in het landschap te herkennen doordat ze gemiddeld een meter lager liggen dan de omgeving. De laatste kleiwinning vond plaats aan het begin van de twintigste eeuw. De oude veenwinningen vormen, in tegenstelling tot de kleiafgravingen, grotere blokken van aaneengesloten lage percelen. Ze zijn meestal zeer reliëfrijk (van Gompel, 2009).

De kustpolders op de schop

Vanaf 1960 tot na 1990 werden overal in Vlaanderen ruilverkavelingen uitgevoerd. Die waren ook hier gericht op het drastisch droogleggen van de zogenaamde ‘waterzieke gronden’. Zoals de toenmalige directeur van de Vlaamse Landmaatschappij het verwoordde: “Het zijn vooral werken van waterbeheersing, die in sterke mate gekoppeld zijn aan de agrarische structuurvernieuwing, de vergroting van de kavels en de uitbouw van het net van landbouwwegen. De waterlopen en sloten vormen inderdaad een star kader waarin de kavels gevat zijn, zodat herverkavelen onaf-

Fig. 1. Ligging van het onderzoeksgebied zilte graslanden. Bij Blankenberge is de Uitkerkse Polder, bij Brugge is Meetkerkse Moeren. A = referentieperceel, B = gedegeneerd perceel. (kaartondergrond: Pierre Tavernier, www.fietskaart.be)

Foto 1. Natuurpunt beheert in samenwerking met boeren reservaten in de Uitkerkse Polder (foto: J. van Gompel).

Herstel door natuurontwikkeling

De huidige oppervlakte zilte graslanden in de kustpolders bedraagt ongeveer 465 ha, daarvan bevinden zich 97 ha in de Uitkerkse Polder (fig. 1). Via de Blankenbergse Vaart komt zout water rechtstreeks vanuit de zee de polder binnen, maar de brakke condities worden vooral veroorzaakt door de grote hoeveelheid zout die zich bevindt in de dikke turfslagen onder de oppervlakteklei. Zilte graslanden komen dan ook voor waar het opstuwend zilt grondwater (zilte kwel) aan de oppervlakte komt of waar er contact is met zout oppervlaktewater. In het eerste geval zijn dat de laaggelegen oude turf- of kleiwinningen of kleinere laagten in reliëfrijke graslanden, in het tweede geval de oevers van sloten. De invloed van zout is de belangrijkste factor in het voorkomen van de typische soorten en overheerst andere factoren als beweiding en bemesting. Niettemin speelt ook bemesting een rol: zilte graslanden zonder bemesting zijn het soortenrijkst. Van de 97 ha zilte graslanden zijn er momenteel

62 ha natuurreserveaat (foto 1). Daarenboven zijn er nog eens 45 ha zilte laagten gecreëerd door afgraving of door plaggen van bestaande laagten. Plaggen bestaat vooral uit het afschrapen van de aangevoerde bovenste bodemlaag tot op een diepte van 10 à 20 cm.

Het hierna te beschrijven gedegeneerde perceel werd in 1980 genivelleerd en opgehoogd met een laagje aangevoerde grond van elders van enkele centimeters dik. Om de vroegere toestand te herstellen en de aangevoerde voedingsstoffen te verwijderen was afplaggen (in feite afschrapen van de opgebrachte grond) afdoende; dieper graven was hier niet noodzakelijk.

In de paar percelen die de dans van intensivering zijn ontsprongen komt de vegetatie van het Zilver schoonverbond (*Lolium-Potentillion*) nog voor, met name de associatie van Fioringras en Aardbeiklaver (*Agrostio-Trifolietum fragiferi*) (Schaminée et al., 1996). De vraag achter het hier beschreven onderzoek is in hoeverre deze vegetatie vanuit de zaadvoorraad in de bodem kan worden hersteld door afplaggen van de opgehoogde, bemeste percelen. Het onderzoek maakt deel uit van het

Foto 2. West-Vlaamse kustpolder met zilte graslanden in de Uitkerkse Polder (foto: J. van Gompel).

Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling (Van Uytvanck & Decler, 2002) naar kansen en stuurvariabelen voor natuurontwikkeling op gronden met voormalig intensief landbouwkundig gebruik.

Bemonsteren van vegetatie en zaadvoorraad

In de Uitkerkse Polder, op circa vier kilometer van de kust, hebben we twee percelen onderzocht, waarin nog de vegetatie van de associatie van Fioringras (*Agrostis stolonifera*) en Aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*) voorkwam (foto 2). Deze referentiepercelen zijn eigendom van Natuurpunt vzw en worden beweid met koeien. Een derde perceel bevatte in de jaren zeventig van de twintigste eeuw nog soortenrijk poldergrasland met zilte elementen (van Gompel, 2009). Rond 1980 werd het opgehoogd, genivelleerd en ingezaaid met Engels raaigras (*Lolium perenne*) (pers. med. van Gompel). In 2000 was dit gedegeneerde perceel soortenarm en in beheer bij Natuurpunt vzw. In 2000 werd in elk van de drie percelen steeds in 10 vakken van 5 m x 3 m de vegetatie beschreven door de bedekking van de afzonderlijke soorten te schatten.

In elk van deze vakken werden ook 10 bodemonsters (4 cm diameter) genomen en gemengd tot één monster. Van de referentiepercelen werden de lagen van 0-5 cm en 5-10 cm apart gehouden en in de kas te kiemen gezet na het uitspoelen van de monsters. De verschillende bodemlagen zijn afzonderlijk geanalyseerd, maar bij de verwerking zijn de aantallen kiemkrachtige zaden in de bodem voor de verschillende lagen gesommeerd (ter Heerd et al., 1996). De monsters hebben 6-8 maanden in de kas gestaan tot geen nieuwe kiemplanten verschenen. Van het gedegeneerde perceel gebeurde hetzelfde met de lagen van 10-15 cm en van 15-20 cm. Tevoren was namelijk vastgesteld dat de laag met opgebracht materiaal ongeveer 15 cm dik was. Bij herstel zou de opgebrachte laag worden afgevoerd, opdat de huidige diepte van 10-20 cm aan de oppervlakte zou komen en de daarin aanwezige zaadvoorraad kon kiemen.

Van het gedegeneerde perceel is 10-20 cm afgeplagd in 2006. De planten die kiemen in het veld duiden er op dat de zaden van deze soorten zelfs ruim 20 jaar kiemkrachtig kunnen blijven. De vegetatie werd beschreven in juni 2008 door de aanwezig-

heid van soorten te scoren en aan te tekenen wanneer veel (meer dan 100) planten voorkwamen.

Intacte zilte graslandvegetatie als referentie

De vegetatie van de referentie-percelen werd gedomineerd door Kweek (*Elytrigia repens*), Geknikte vossenstaart (*Alopecurus geniculatus*), Fioringras of Zilte rus (*Juncus gerardii*) (tabel 1). Van de soorten van brakke vegetatie kwamen Zilte rus, Zilte schijnspurrie (*Spergularia salina*), Stomp kweldergras (*Puccinellia distans* ssp. *distans*), Behaarde boterbloem (*Ranunculus sardous*), Melkkruid (*Glaux maritima*) en Zeekraal (*Salicornia spec.*) zowel bovengronds als in de zaadvoorraad voor. Hierdoor kan geen uitspraak worden gedaan over de levensduur van de zaden in de bodem, omdat de zaden recent geproduceerd kunnen zijn. Het feit dat veel zaden van Zilte rus, Zilte schijnspurrie, Stomp kweldergras en Behaarde boterbloem in de diepe bodemlaag werden aangetroffen (Remans, 2001) suggereert wel dat de zaden van deze soorten lang kunnen leven (Thompson et al., 1997). De zaden van Zeekraal werden vooral aangetroffen in de bovenlaag van de bodem, duidend op

soort Nederlandse naam	zaadbank ¹⁾	referentie 1		referentie 2		gedegeneerd		herstel veg	soort wetenschappelijke naam
		veg	zaad	veg	zaad	veg	zaad		
Zilte rus	3	30	23394	10	1265	-	1746	veel	<i>Juncus gerardii</i>
Waterpunge	3	-	40	-	8	-	1576	veel	<i>Samolus valerandi</i>
Zilte schijnspurrie	3	10	25735	1	7968	-	-	veel	<i>Spergularia salina</i>
Fioringras	2	-	1505	40	4840	10	8	+	<i>Agrostis stolonifera</i>
Kruipende boterbloem	3	-	-	2	183	2	120	+	<i>Ranunculus repens</i>
Behaarde boterbloem	-	-	-	1	3630	-	-	+	<i>R. sardous</i>
Zilte greppelrus	-	-	828	-	67716	-	160	+	<i>Juncus bufonius</i>
Grote/Getande weegbree	(3)	-	509	1	90	-	72	+	<i>Plantago major</i>
Zeegroene rus	3	-	16	-	64	-	128	+	<i>Juncus inflexus</i>
Stomp kweldergras	(3)	2	629	2	191	-	-	+	<i>Puccinellia distans</i>
Melkkruid	3	1	-	2	8	-	-	+	<i>Glaux maritima</i>
Zulte	3	-	-	-	-	-	-	+	<i>Aster tripolium</i>
Witte klaver	2	1	-	1	88	-	-	+	<i>Trifolium repens</i>
Aardbeiklaver	-	1	-	1	-	-	-	-	<i>T. fragiferum</i>
Zeekraal	3	1	32	-	-	-	-	-	<i>Salicornia spec.</i>
Schorrenkruid	1	-	-	1	-	-	-	-	<i>Suaeda maritima</i>
Zeegroene zegge	2	-	-	-	-	-	24	-	<i>Carex flacca</i>
Moeraszoutgras	1	-	-	1	-	-	-	-	<i>Triglochin palustris</i>

Tabel 1. Soorten van zilte graslanden in de vegetatie (bedekking %) en de zaadvoorraad (aantal kiemkrachtige zaden/m² in 10 cm laag) in de bodem in twee referentiepercelen en een gedegeneerd perceel. Van dit laatste perceel is aangegeven welke soorten in de vegetatie zijn waargenomen twee jaar na afplaggen. Van alle soorten is aangegeven tot welk zaadbanktype ze behoren. De soorten zijn gerangschikt naar de mate van voorkomen in de vegetatie na herstel.

1) Zaadbank volgens Tamis et al. (2004);

- = geen informatie,

1 = zeer kortlevend (< 1 jaar),

2 = kortlevend (1-5 jaar),

3 = langlevend (> 5 jaar).

(3) Deze soorten zijn niet gedetermineerd op ondersoortniveau, hun classificatie voor ondersoortniveau afgeleid van de beschikbare informatie op soortniveau (nr. = 1, 2, of 3)

Foto 3. Waterpunge (*Samolus valerandi*)
(foto: R.M. Bekker).

recente zaadval en vermoedelijk een korte levensduur. Van Melkkruid werd te weinig zaad aangetroffen om er iets over te kunnen zeggen, maar naar verwachting zijn de zaden langlevend. Daarentegen werden Zulte (*Aster tripolium*), Aardbeiklaver, Schorrenkruid (*Suaeda maritima*) en Moeraszoutgras (*Triglochin palustris*) wel aangetroffen in de vegetatie, maar niet in de zaadvoorraad (tabel 1). Dit duidt op een zeer kortlevende zaadvoorraad in de bodem. Zilte greppelrus (*Juncus ambiguus*) en Waterpunge (*Samolus valerandi*) werden uitsluitend aangetroffen in de zaadvoorraad in de bodem (tabel 1) en met grote aantallen in de diepe bodemlaag (Remans, 2001). Deze soorten kunnen beschikken over een langlevende zaadvoorraad, maar we weten niet hoe lang de zaden kunnen overleven in de bodem.

Gedegeneerd perceel voor afplaggen

De vegetatie in het gedegeneerde perceel werd overheerst door Kweek, Vertakte leeuwentand (*Leontodon autumnalis*) en Geknikte vossenstaart. Daarnaast kwamen Fioringras en Kruipe boterbloem (*Ranunculus repens*) voor in de vegetatie en in de zaadvoorraad (tabel 1). Behalve van de laatste twee soorten werd ook kiemkrachtig zaad aangetroffen van soorten van zilte graslanden zoals Zilte greppelrus, Zilte rus, Waterpunge, Zeegroene rus (*Juncus inflexus*) en Zeegroene zegge (*Carex flacca*), terwijl deze soorten ontbraken in de vegetatie (tabel 1). De zaden bevonden zich vooral in de diepere bodemlaag (Remans, 2001). Klaarblijkelijk beschikken deze soorten over een langlevende zaadvoorraad van tenminste 20 jaar.

Verwachting voor herstel zilte graslanden

Afgaande op de bovengenoemde geschatte levensduur van zaden in de referentiepercelen kan worden ingeschat dat de volgende soorten van graslanden van brakke milieumstandigheden weer kunnen opduiken na afplaggen: Zilte greppelrus, Zilte rus, Waterpunge, Zeegroene rus, Zilte schijnspurrie, Stomp kweldergras en Behaarde boterbloem. Op grond van het voorkomen van zaden in de bodem van het gedegeneerde perceel kan worden verwacht dat Zilte greppelrus, Zilte rus, Waterpunge, Zeegroene rus en Zeegroene zegge weer verschijnen. In 2006 is het gedegeneerde perceel daadwerkelijk geplagd.

Herstel op gedegeneerd perceel na plaggen

Tijdens het beschrijven van de vegetatie in 2008 stond het centrale deel van het afgeplagde perceel nog onder water. We geven aan welke soorten geassocieerd met zilte graslanden werden aangetroffen. Op drooggevallen centrale delen stond veel Zilte schijnspurrie, Zilte greppelrus, Stomp kweldergras, Zulte en Melkkruid. Op de iets hogere delen werden dominant Zilte rus en daartussen Getande weegbree (*Plantago major* ssp. *intermedia*) en veel Waterpunge (foto 3) aangetroffen. Op de hoge randen stond Fioringras, Behaarde en Kruipe boterbloem, Witte klaver (*Trifolium repens*) en Zeegroene rus (tabel 1) naast een aantal algemene graslandsoorten. Het voorkomen van de soorten van brakke milieumstandigheden Zilte greppelrus, Zilte rus, Waterpunge en Zeegroene rus kon worden verwacht op grond

van het voorkomen van hun zaden in de bodem. Zilte Schijnspurrie, Stomp kweldergras en Behaarde boterbloem hebben wel een langlevende zaadvoorraad, maar zijn door hun geringere dichtheden wellicht gemist bij de bemonstering. Ditzelfde geldt waarschijnlijk voor Zulte en Melkkruid.

De uit de literatuur afgeleide gegevens over de levensduur van zaden van zilte graslanden kunnen op grond van de bemonstering in de Uitkerkse Polder worden bijgesteld voor een paar soorten. Zilte greppelrus en Behaarde boterbloem kunnen worden geclassificeerd als soorten met een langlevende zaadvoorraad, Aardbeiklaver als soort met een kortlevende zaadvoorraad (Tamis et al., 2004).

Vergelijking met andere terreinen

Elders in de West-Vlaamse kustpolders heeft ook een plageexperiment plaatsgevonden. In de Meetkerkse Moeren (rond 10 km van de kust, 6 km ten zuiden van de Uitkerkse polder; fig. 1) werden in 2002 in acht percelen proefstroken 5-10 cm afgeplagd. Tot vier jaar na afplaggen werden verspreid over een aantal percelen soorten aangetroffen die duiden op overgangen van zoet naar zout: Zilte zegge (*Carex distans*), Aardbeiklaver, Zilte rus en Waterpunge (Laquière & Ampe, 2008). In Nederland vindt eveneens natuurontwikkeling plaats in kustpolders. Het gaat weliswaar niet om afplaggen, maar er wordt ontgrond veelal tot 50 cm (Sival et al., 2009). Het gaat hierbij niet om het afschrappen van opgebrachte grond, maar om het verwijderen van zoveel mogelijk voedingsstoffen. Ook hier verschijnen soorten van zilte graslanden: Aardbeiklaver, Valse voszegge (*Carex otrubae*), Zilte zegge en Zilte rus naast Fioringras en Zilver schoon. Na een ontgraving in Westkapelle op Walcheren zijn deze soorten al na één jaar aangetroffen; na een ontgraving bij Plaskreek in Zeeuws-Vlaanderen gebeurde dat vijf jaar na de werkzaamheden. Beide ontgravingen vonden plaats op zavel op voormalig bouwland (Sival et al., 2007), maar we weten niet wanneer de eerdere intensivering plaatsvond.

Conclusie

Het loont de moeite de in het verleden opgehoogde zilte graslanden af te plaggen en deze te herstellen door de nu nog lokaal aanwezige zaadvoorraad in de bodem te activeren. Hoe langer wordt gewacht, hoe kleiner de kans is op herstel.

Plaggen levert zodoende een duidelijke bijdrage aan de uitbreiding van de nog fragmentarisch aanwezige zilte graslanden in de Vlaamse kustpolders.

Literatuur

- Ameryx, J.B., 1953.** Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij de kaartbladen Haan 10,W & Blankenberge 10,E. Comité voor het opnemen van de bodemkaart en de vegetatiekaart van België, Gent.
- Dedobbeleer, K., 2009.** Life+ en Natura 2000. In de bres voor Europese topnatuur. Natuurblad 8: 9.
- Gompel, J. van, 1995.** Natuurontwikkeling in de Uitkerkse Polder. Natuurreservaten vzw, Mechelen.
- Gompel, J. van, 2009.** 20 jaar Uitkerkse Polder. Natuurpunt, Mechelen.
- Heerdt, G.N.J. ter, G.J. Verweij, R.M. Bekker & J.P. Bakker, 1996.** An improved method for seed bank analysis: seedling emergence after removing the soil by sieving. *Functional Ecology* 10: 144-151.
- Laquière, J. & C. Ampe, 2008.** Verrassende plagresultaten in de Meetkerkse Moeren. *Dumortiera* 93: 1-14.
- Remans, K., 2001.** De mogelijkheden voor natuurontwikkeling op voormalig intensief gebruikte zilte graslanden; Analyse van de zaadvoorraad in de bodem in de Uitkerkse Polder. Doctoraal verslag Katholieke Universiteit Leuven.
- Schaminée, J.H.J., A.H.F. Stortelder & E. Dijk, 1996.** De Vegetatie van Nederland. Deel 3. Plantengemeenschappen van graslanden, zomen

- en droge heiden. Opulus Press, Uppsala.
- Sival, F.P., W.J. Chardon & M. van Rooij, 2007.** Fosfaat en natuurontwikkeling op voormalige landbouwgronden in de provincie Zeeland. Alterra rapport 1495. Alterra, Wageningen.
- Sival, F.P., W.J. Chardon, M. van Rooij & P.J. van der Reest, 2009.** Effectiviteit van afgraven voor natuurherstel in Zeeland. *De Levende Natuur* 110 (1): 22-27.
- Sýkora, K.V., 1982.** Lolio-Potentillion communities in Belgium and North-Western France. *Acta Botanica Neerlandica* 31: 210-213.
- Tamis, W.L.M., R. van der Meijden, J. Runhaar, R.M. Bekker, W.A. Ozinga, B. Odé & I. Hoste, 2004.** Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003. *Gorteria* 30: 101-195.
- Thompson, K., J.P. Bakker & R.M. Bekker, 1997.** Soil seed banks of NW Europe: methodology, density and longevity. Cambridge University Press, Cambridge.
- Uytvanck, J. Van & K. Decler (red.), 2002.** Praktijkgericht onderzoek naar kansen en belangrijke stuurvariabelen voor natuurontwikkeling op gronden met voormalig intensief landbouwgebruik. Eindverslag VLINA 99/02: studie uitgevoerd voor rekening van de Vlaamse Gemeenschap binnen het kader van het Vlaams Impulsprogramma voor Natuurontwikkeling in opdracht van de Vlaams minister bevoegd voor Natuurbehoud. Verslag Instituut voor Natuurbehoud 2002.08, Brussel.

lands were covered by clay from tidal inundations. Since medieval times clay and peat were mined resulting in low-lying wet grasslands with brackish soil conditions. After the 1960s, re-allotment programs with subsequent agricultural intensification left only a small fraction of the original extensive brackish grasslands harbouring the nowadays rare *Agrostio-Trifolium fragiferi* communities. The soil seed bank of these communities includes many brackish species. But a degenerated field, after 20 years of intensification also revealed viable seeds of species such as *Samolus valerandi*, *Juncus ambiguus*, *J. gerardii* and *J. inflexus*. The sod of this degenerated field was cut, and the emergent plants included the species mentioned from the seed bank, but also *Spergularia salina*, *Ranunculus sardous*, *Glaux maritima*, *Aster tripolium* and *Puccinellia distans*. We conclude that a vast amount of species of the brackish communities have a good chance to be restored from the soil seed bank.

Prof.dr. J.P. Bakker, dr.ir. R.M. Bekker, ing. H. Steendam, drs. K. Remans
Community and Conservation Ecology Group.
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 14, NL-9750 AA Haren
j.p.bakker@rug.nl en r.m.bekker@rug.nl

Dr. J. van Gompel
Koninginlaan 40, B-8370 Blankenberge
john.van.gompel@pandora.be

Prof.dr. M. Hermy
Afdeling Bos, Natuur en Landschap
Departement Landbeheer en –Economie
Katholieke Universiteit Leuven
Celestijnenlaan 200E, B-3001 Leuven
martin.hermy@biw.kuleuven.be

Lustrumboek Uitkerkse Polder

In september 2009 verschijnt het lustrumboek 'Uitkerkse Polder'. Precies 20 jaar geleden werd het natuurreservaat Uitkerkse Polder door Natuurpunt opgericht.

De Uitkerkse Polder is uitgegroeid tot één van de grootste en belangrijkste natuurgebieden van Vlaanderen. Gedragen door een enthousiaste groep vrijwilligers en ondersteund

door onder meer twee Europese Life-projecten (met Blankenberge als partner) en een natuurinrichtingsproject van de Vlaamse overheid werden honderden hectaren aangekocht, hersteld en ingericht. De zeldzame zilte vegetaties breidden fors uit en de populatie weidevogels kende een spectaculaire toename. Tienduizenden bezoekers komen er genieten van het mooie landschap, de rust en de natuur. Een bezoekerscentrum werd gebouwd en in vogelkijkhutten kan men de vogels van dichtbij bewonderen.

Het lustrumboek is in de eerste plaats geschreven voor de vele natuurliefhebbers die in de voorbije jaren het project steunden. Het bevat uitgebreide informatie over het natuurreservaat, waarom het werd opgericht, het gevoerde beheer, de samenwerking met de landbouwers, de uitgevoerde natuurontwikkelingswerken, de resultaten van dat alles maar ook de knelpunten, kortom het hele verhaal van het tot stand komen van dit prachtige natuurgebied. Het boek telt 174 bladzijden, auteur is John Van Gompel, en de prachtige foto's zijn van natuurfotograaf Misjel Decler.

Bestellen met een gereduceerde voorintekeningprijs kan door overschrijven van **19 Euro** (dan in september af te halen in Bezoekerscentrum Groenwaecke) of **23 Euro** (incl. verzendkosten) op rekeningnummer 775-5890567-69 van Natuurpunt Blankenberge onder vermelding van 'lustrumboek'. **Voor overschrijvingen uit Nederland:** IBAN BE71 7755 8905 6769, BIC: GKCCBEBB.